

भारत का राजपत्र

The Gazette of India

भारताचे राजपत्र

असाधारण
EXTRAORDINARY

असाधारण

भाग 12 अनुभाग 1
Part XII Section 1
 भाग बारा अनुभाग 1

प्राधिकार से प्रकाशित
PUBLISHED BY AUTHORITY
 प्राधिकाराद्वारे प्रकाशित

सं. 1	नई दिल्ली, अगस्त 15-21, 2019/24-30 श्रावण (शक) 1941	[खंड 18]
No. 1]	NEW DELHI, AUGUST 15-21, 2019/24-30 SHRAVAN (SAKA) 1941	[Vol. 18]
अं. १]	नवी दिल्ली, ऑगस्ट १५-२१, २०१९/२४-३० श्रावण (शके) १९४१	[खंड १८]

स्वंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, अगस्त 15-21, 2019/24-30 श्रावण (शक) 1941

- (1) दि ऑल इंडिया सर्विसेस एकट, 1951, (2) दि प्रोबेशन ऑफ ऑफेण्डर्स एकट, 1958, (3) दि ओथस् एकट, 1969, (4) दि ऑथोरिटेटिव टेक्स्टस् (सेन्ट्रल लॉज) एकट, 1973, (5) दि गवर्नर्स (इमॉल्युमेन्टस्, अलॉउन्सेस अन्ड प्रिव्हिलेजेस) एकट, 1982, (6) दि सेन्ट्रल एज्युकेशनल इन्स्टिट्युशन्स (रिझर्वेशन इन अंडमिशन) एकट, 2006, (7) दि मेन्टेनन्स अण्ड वेल्फेर ऑफ पेरेन्ट्स अण्ड सिनियर सिटिजन्स एकट, 2007, (8) दि अनआँगनाईज्ड वर्कर्स सोशल सिक्युरिटी एकट, 2008, (9) दि नेशनल इन्हेस्टिगेशन एजन्सी एकट, 2008, (10) दि बर्थस्, डेथस् अण्ड मेरेजेस रजिस्ट्रेशन एकट, 1886, (11) दि डिपार्टमेंट ल इन्व्हेस्टिगेशन एकट, 1994, (12) दि प्रिकन्सेशन अण्ड प्रिनेटल डायग्नोस्टिक टेक्निक्स (प्रोहिबिशन ऑफ सेक्स सिलेक्शन) एकट, 1994, (13) दि ग्राम न्यायालयाज् एकट, 2008, (14) दि नेशनल फूड सिक्युरिटी एकट, 2013, (15) दि प्रोहिबिशन ऑफ एम्लॉयमेंट अंज मॅन्युअल स्कॉक्हेन्जस् अण्ड देवर रिहॉबिलिटेशन एकट, 2013 के मराठी अनुवाद राष्ट्रपती के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और ये प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय नियम, 1973 (1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन उनके मराठी प्राधिकृत पाठ समझे जायेंगे।

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, AUGUST 15-21, 2019/24-30 SHRAVAN (SAKA) 1941

The Translation in Marathi of (1) The All-India Services Act, 1951, (2) The Probation of Offenders Act, 1958, (3) The Oaths Act, 1969, (4) The Authoritative Texts (Central Law) Act, 1973, (5) The Governors (Emoluments, Allowances and Privileges Act, 1982, (6) The Central Educational Institutions (Reservation in Admission) Act, 2006, (7) The Maintenance and Welfare of Parents and Senior Citizens Act, 2007, (8) The Unorganised Workers' Social Security Act, 2008, (9) The National Investigation Agency Act, 2008, (10) The Births, Deaths and Marriages Registration Act, 1886, (11) The Departmental Inquiries (Enforcement of Attendance of Witnesses and Production of Documents) Act, 1972, (12) The Pre-Conception and Pre-natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act, 1994, (13) The Gram Nyayalayas Act, 2008, (14) The National Food Security Act, 2013, (15) The Prohibition of Employment as Manual Scavengers and their Rehabilitation Act, 2013 are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be the authoritative texts thereof in Marathi under clause (a) of Section 2 of the Authoritative Texts (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

विधि व न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नवी दिल्ली, ऑगस्ट १५-२१, २०१९/२४-३० श्रावण (शके) १९४१

गुढील अधिनियमांचे म्हणजे (१) दि आॅल इंडिया सर्किंसेस अॅक्ट, १९५१, (२) दि प्रोबेशन ऑफ ऑफेंडर्स अॅक्ट, १९५८, (३) दि ओथर्स अॅक्ट, १९६९, (४) दि अंथोरिटेटिव टेकस्ट्स (सेंट्रल लॉज) अॅक्ट, १९७३, (५) दि गवर्नर्स (इमॉल्युमेन्ट्स, अलॉउ सेस अॅण्ड प्रिव्हिलेजेस) अॅक्ट, १९८२, (६) दि सेंट्रल एज्युकेशनल इन्स्टिट्युशन्स (रिझर्वेशन इन अँडीमिशन) अॅक्ट, २००६, (७) दि मेंटेनंस अॅण्ड वेल्फेर ऑफ पेरेंट्स अॅण्ड सिनियर सिटिझन्स अॅक्ट, २००७, (८) दि अनऑर्गनाईज्ड वर्कर्स सोशल सिक्युरिटी अॅक्ट, २००८, (९) दि नॅशनल इन्वेस्टिगेशन एजन्सी अॅक्ट, २००८, (१०) दि बर्थ्स, डेथ्स अॅण्ड मेरेजेस रजिस्ट्रेशन अॅक्ट, १८८६, (११) दि डिपार्टमेंटल इन्क्वायरिज (इन्फोर्समेंट ऑफ अटेंडन्स ऑफ विटनेसेस अॅण्ड प्रॉडक्शन ऑफ डॉक्युमेंट्स) अॅक्ट, १९७२, (१२) दि प्रि-कन्सेप्शन अॅण्ड प्रि-नेटल डायग्नोस्टिक टेक्निक्स (प्रोहिबिशन ऑफ सेक्स सिलेक्शन) अॅक्ट, १९९४, (१३) दि ग्राम न्यायालयाज् अॅक्ट, २००८, (१४) दि नॅशनल फूड सिक्युरिटी अॅक्ट, २०१३, (१५) दि प्रोहिबिशन ऑफ एम्प्लॉयमेंट ऑज में युअल स्कॉक्हेन्जर्स अॅण्ड देअर रिहॉबिलिटेशन अॅक्ट, २०१३ या अधिनियमांचा मराठी अनुवाद याद्वारे, राष्ट्रपतीच्या प्राधिकाराने प्रसिद्ध करण्यात येत असून प्राधिकृत पाठ (केंद्रीय विधि) अधिनियम, १९७३ (१९७३ चा ५०) याच्या कलम २, खंड (क) अन्वये हा अनुवाद त्या अधिनियमांचे प्राधिकृत पाठ आहेत असे समजले जाईल.

विभागीय चौकशी (साक्षीदारांना हजर राहण्यास भाग पाडणे

व दस्तऐवज दाखल करवणे) अधिनियम, १९७२

(१९७२ चा अधिनियम क्रमांक १८)

[१४ नोव्हेंबर, २०१८ रोजी यथाविद्यमान]

[३१ मे, १९७२.]

विवक्षित विभागीय चौकशीच्या कामांमध्ये साक्षीदारांना हजर राहण्यास भाग पाडणे व दस्तऐवज दाखल करवणे यांसाठी व तत्संबंधित अथवा तदानुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियम.

भारतीय गणराज्याच्या तेविसाब्या वर्षी संसदेकडून पुढीलप्रमाणे अधिनियमित होवो :—

१. (१) या अधिनियमास, विभागीय चौकशी (साक्षीदारांना हजर राहण्यास भाग पाडणे व दस्तऐवज संक्षिप्त नाव व दाखल करवणे) अधिनियम, १९७२ असे म्हणावे.

(२) त्याचा विस्तार जम्मू व काश्मीर राज्य खेरीजकरून संपूर्ण भारतभर आहे.

२. पुढील व्यक्तींच्या बाबतीत करण्यात आलेल्या प्रत्येक विभागीय चौकशीस या अधिनियमाच्या तरतुदी हा अधिनियम ज्यांना लागू होईल ती विभागीय चौकशीची कामे.

(क) संघराज्याच्या कारभाराशी संबंधित असलेल्या लोकसेवांमध्ये किंवा तशा पदांवर नियुक्त केलेल्या व्यक्ती ;

(ख) संघराज्याच्या कारभाराशी संबंधित असलेल्या कोणत्याही लोकसेवेमध्ये किंवा तशा पदावर नियुक्त करण्यात आलेल्या असून ज्या व्यक्ती—

(एक) कोणत्याही संघ राज्यक्षेत्रातील कोणतेही स्थानिक प्राधिकारी ;

(दोन) एखाद्या केंद्रीय अधिनियमाद्वारे किंवा त्याखाली स्थापन झालेला आणि केंद्र सरकारच्या मालकीचा किंवा त्याच्या नियंत्रणाखाली असलेला कोणताही निगम ;

(तीन) ज्या कंपनीतील भरणा झालेल्या भागभांडवलापैकी किमान एक्कावन्न टक्के एवढे भरणा झालेले भागभांडवल केंद्र सरकारने धारण केलेले असतील अशी, ‘कंपनी अधिनियम, १९५६’ याच्या कलम ६१७ च्या अर्थानुसार असलेली कोणतीही शासकीय कंपनी किंवा अशा शासकीय कंपनीची कोणतीही दुव्यम कंपनी ;

(चार) ज्या संस्थेची ‘सोसायटी नॉंदणी अधिनियम, १८६०’ याखाली नॉंदणी झालेली असून जी केंद्र सरकारच्या नियंत्रणाखाली असेल अशी कोणतीही संस्था,

यांच्या सेवेत असतील किंवा त्याच्याकडून वेतन घेत असतील त्या व्यक्ती.

३. या अधिनियमाच्या प्रयोजनार्थ,—

व्याख्या.

(क) “विभागीय चौकशी” याचा अर्थ, हा अधिनियम लागू असलेल्या कोणत्याही व्यक्तीविरुद्ध सचोटीच्या अभावासंबंधाने करण्यात आलेल्या कोणत्याही अभिकथनासंबंधी :—

(एक) संसदेने केलेला कोणताही कायदा अथवा त्याखाली करण्यात आलेला कोणताही नियम, किंवा

(दोन) भारतीय संविधानाचा अनुच्छेद ३०९ याच्या परंतुकाखाली केलेला किंवा अनुच्छेद ३१३ अन्वये चालू राहिलेला कोणताही नियम,

याखाली आणि यानुसार चालविलेली चौकशी, असा आहे ;

(ख) “चौकशी प्राधिकारी” याचा अर्थ, केंद्र सरकारने किंवा त्याला दुव्यम असणाऱ्या कोणत्याही अधिकाऱ्याने किंवा प्राधिकाऱ्याने विभागीय चौकशी चालवण्यासाठी नियुक्त केलेला कोणताही अधिकारी

किंवा प्राधिकारी, असा आहे आणि त्यामध्ये, त्या त्या काढी अंमलात असलेला कोणताही कायदा किंवा नियम याद्वारे किंवा त्याखाली, ज्यास अशी चौकशी चालवण्याचा अधिकार प्रदान करण्यात आला असेल अशा कोणत्याही अधिकाऱ्याचा किंवा प्राधिकाऱ्याचा समावेश आहे;

(ग) “सचोटीचा अभाव” यामध्ये लाचलुचपत किंवा भ्रष्टाचार याचा समावेश आहे.

कलम ५ मध्ये
विनिर्दिष्ट केलेल्या
म्हगून बोलावणे किंवा त्यांच्याकडून कोणताही दस्तऐवज मागवणे आवश्यक आहे असे जर केंद्र सरकारचे मत असेल तर, ते राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे अशा वर्गातील किंवा प्रवर्गातील कोणत्याही व्यक्तीच्या संबंधात कलम ५ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अधिकारांचा वापर करण्यासाठी चौकशी प्राधिकाऱ्यास प्राधिकृत करू शकेल आणि त्यानंतर चौकशी प्राधिकाऱ्याला विभागीय चौकशीच्या कोणत्याही टप्प्याला अशा अधिकारांचा वापर करता येईल.

करण्याचा केंद्र

सरकारचा

अधिकार.

(२) पोटकलम (१) द्वारे केंद्र सरकारला प्रदान करण्यात आलेला अधिकार, ज्या व्यक्तीविरुद्ध विभागीय चौकशी चालवण्यात येत असेल त्या व्यक्तीच्या संबंधातील नियुक्ति-प्राधिकाऱ्यापेक्षा कनिष्ठ प्राधिकारी नसेल अगा प्राधिकाऱ्यालासुद्धा केंद्र सरकार, याबाबतीत राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे विनिर्दिष्ट करील त्याप्रमाणे वापरता येईल.

प्राधिकृत चौकशी

प्राधिकाऱ्याचा साक्षीदारांना हजर

राहण्यास भाग

पाडण्याचा व

दस्तऐवज दाखल

करवण्याचा

अधिकार.

५. (१) कलम ४ अन्वये प्राधिकृत करण्यात आलेल्या प्रत्येक चौकशी प्राधिकाऱ्याला (यात यानंतर त्याचा “प्राधिकृत चौकशी प्राधिकारी” असा निर्देश करण्यात आलेला आहे) पुढील बाबीच्या संबंधात, एखाद्या दायाची संपरीक्षा करताना ‘दिवाणी प्रक्रिया संहिता, १९०८’ याखाली दिवाणी न्यायालयाकडे जे अधिकार निहित १९०८ चा करण्यात आले आहेत तेच अधिकार असतील, त्या बाबी अशा :—

५.

(क) कोणत्याही साक्षीदारास समन्स पाठविणे व त्याला हजर राहण्यास भाग पाडणे आणि त्याची शपथेवर तपासणी करणे ;

(ख) पुरावा म्हणून दाखल करण्याजोगा असेल असा कोणताही दस्तऐवज किंवा इतर सामग्री शोधून प्रकट करावयास आणि दाखल करावयास लावणे ;

(ग) कोणत्याही न्यायालयाकडून किंवा कार्यालयाकडून कोणताही सार्वजनिक अभिलेख मागवणे.

(२) पोटकलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, प्राधिकृत चौकशी प्राधिकारी हा भारतीय रिझर्व्ह बँक, भारतीय स्टेट बँक, भारतीय स्टेट बँक (दुव्यम बँका) अधिनियम, १९५९ याचे कलम २, खंड (ट) मध्ये १९५९ चा व्य ख्या केल्याप्रमाणे असलेली कोणतीही दुव्यम बँक किंवा बँक-व्यवसायी कंपन्या (उपक्रमांचे संपादन व हस्तांतरण) ३८. अधिनियम, १९७० याच्या कलम ३ अन्वये घटित केलेली कोणतीही समनुरूप नवीन बँक यांना पुढील गोष्टी १९७० चा करण्यास भाग पाडणार नाही :—

५.

(क) भारतीय रिझर्व्ह बँक, भारतीय स्टेट बँक, ती दुव्यम बँक किंवा समनुरूप नवीन बँक यांच्या म्हणण्याप्रमाणे गोपनीय स्वरूपाची असलेली अशी कोणतीही हिशेबपुस्तके किंवा असे इतर दस्तऐवज दाखल करणे ; किंवा

(ख) अशी कोणतीही पुस्तके किंवा दस्तऐवज हा विभागीय चौकशीतील कार्यवाहीच्या कागदपत्रांचा एक भाग बनवणे ; किंवा

(ग) अशी कोणतीही पुस्तके किंवा दस्तऐवज दाखल केले गेल्यास आपल्या समोरील कोणत्याही पक्षकारासै किंवा अन्य कोणत्याही व्यक्तीस त्यांची तपासणी करू देणे.

(३) कोणत्याही साक्षीदारास हजर राहण्यास भाग पाडण्यासाठी किंवा कोणताही दस्तऐवज दाखल करवण्यासाठी प्राधिकृत चौकशी प्राधिकाऱ्याने काढलेली प्रत्येक आदेशिका, ती ज्या व्यक्तींवर किंवा साक्षीदारावर बजवण्यात यावयाची असेल किंवा तिची अंमलबजावणी करण्यात यावयाची असेल ती व्यक्ती किंवा तो साक्षीदार ज्य जिल्हा न्यायाधीशाच्या स्थानिक सीमांमध्ये स्वेच्छेने राहत असेल किंवा कामधंदा करीत असेल किंवा प्राप्तीसाठी व्यक्तेशः काम करीत असेल त्या जिल्हा न्यायाधीशामार्फत बजावण्यात येईल किंवा तिची अंमलबजावणी करण्यात

येईत ; आणि अशा कोणत्याही आदेशिकेच्या अवज्ञेबद्दल कारवाई करण्याच्या प्रयोजनार्थ, अशी प्रत्येक आदेशिका ही 'जल्हा न्यायाधीशाने दिलेली आदेशिका असल्याचे मानण्यात येईल.

(४) या अधिनियमाखाली कोणतीही विभागीय चौकशी करणारा प्रत्येक प्राधिकृत चौकशी प्राधिकारी हा १८९८ चा 'फौ नदारी प्रक्रिया संहिता, १८९८' याची कलमे ४८० व ४८२ यांच्या प्रयोजनार्थ, दिवाणी न्यायालय असल्याचे

५. मानण्यात येईल.

६. कलम ५ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या अधिकारांचा वापर करण्याच्या प्रयोजनार्थ, प्रत्येक प्राधिकृत चौकशी कलम ५ मध्ये प्राधिकाऱ्याची क्षेत्रीय अधिकारिता ही, जेवढ्या क्षेत्रावर या अधिनियमाचा विस्तार असेल तेवढ्या क्षेत्रापुरती विस्तारित विनिर्दिष्ट केलेल्या अधिकारांचा वापर असेल.

ज्यांमध्ये करता
येईल त्या क्षेत्रीय
सीमा.

७. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदीची अंमलबजावणी करण्यासाठी केंद्र सरकारला राजपत्रातील नियम करण्याचा अधिसूचनेद्वारे नियम करता येतील.

अधिकार.

(२) या कलमाखाली केंद्र सरकारने केलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यावर होईल तितक्या लवकर संसदच्या प्रत्येक सभागृहापुढे, ते एका सत्राने बनलेल्या अथवा दोन किंवा अधिक क्रमवर्ती सत्रे मिळून बनलेल्या एकूण तीस दिवसांच्या कालावधीसाठी सत्रासीन असताना ठेवण्यात येईल, आणि पूर्वोक्त सत्राच्या किंवा क्रमवर्ती सत्रांच्या पाठोपाठचे सत्र संपण्यापूर्वी जर, त्या नियमामध्ये कोणतेही फेरबदल करण्याबाबत दोन्ही सभागृहांचे मतैक्य झाले किंवा तो नियम करण्यात येऊ नये याबाबत दोन्ही सभागृहाचे मतैक्य झाले तर, तो नियम त्यानंतर, अशा फेरबदलाच्या स्वरूपातच परिणामक होईल किंवा, यथास्थिति, तो मुळौच परिणामक होणार नाही ; तथापि, अशा कोणत्याही फेरबदलामुळे किंवा शून्यीकरणामुळे, तत्पूर्वी त्या नियमाखाली केलेल्या कोणत्याही गोष्टीच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.